Tampereen yliopisto

Janina Juutinen

SELKEÄÄ FESTIVAALIVIESTINTÄÄ

Kielellinen saavutettavuus Flow-festivaalin selkokielisillä verkkosivuilla

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Joulukuu 2025

TIIVISTELMÄ

Janina Juutinen : ”*Saavutettavampaa festivaaliviestintää: Kielellinen saavutettavuus Flow-festivaalin selkokielisillä verkkosivuilla”*
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Kielten kandidaattiohjelma (suomen kielen opintosuunta)
Joulukuu 2025

Tämä tutkielma käsittelee kielellisen saavutettavuuden ilmenemistä Suomen suurimpiin musiikkifestivaaleihin lukeutuvan Flow-festivaalin selkokielisillä verkkosivuilla. Tutkielmassa tutkin selkomukautuksen keinoja informoivassa tekstissä. Tarkastelen erityisesti sitä, miten erilaisia kielellisiä rakenteita mukautetaan selkolukijalle sopivaksi ja miten keskeisiä kävijätietoja voidaan välittää selkotekstissä. Analyysini keskeisimmiksi kohteiksi tarkentuvat kielellisten rakenteiden osalta imperatiivin käyttö, tekijän häivyttäminen sekä virkkeiden ja lauseiden yksinkertaistaminen sekä tiedon välittäminen selkokielisessä informoivassa tekstissä. Tarkastelen kielellistä saavutettavuutta festivaalin verkkosivuilla osin myös sen yleiskielisten verkkosivujen näkökulmasta.

Selkokielisten tekstien tarkasteluun on luotu Selkomittari 2.0, jonka avulla voidaan arvioida erityisesti informoivia tekstejä. Tässä tekstiähtöisessä tutkielmassa vertaillaan Flow-festivaalin yleis- ja selkokielisiä verkkosivuja käyttäen apuna Selkomittari 2.0:n kriteeristöä ja muita selkokielen ohjeistuksia. Tutkielman aineisto on kerätty festivaalin verkkosivuilta lokakuussa 2025. Aineistoksi on rajattu festivaalin selkokieliset verkkosivut lähes kokonaisuudessaan sekä sen yleiskielisten verkkosivujen Kävijäinfo-osio sekä niiden muut selkokielisiä verkkosivuja vastaavat osiot. Aineistosta esiin nousevien tulosten tulkinnassa hyödynnetään Wiion (1997) ymmärrettävyysteoriaa, joka on yksi tekstilähtöisistä luettavuusteorioista ja joka on toiminut yhtenä selkokielen suunnannäyttäjistä suomenkielisen selkotekstin alkutekijöissä.

Analyysin tulokset osoittavat, että informoivan tekstin selkomukauttaminen ei ole vain tekstin sana- ja lausetason yksinkertaistamista. Kokonaisuutena onnistuneen informoivan verkossa julkaistun selkotekstin mukauttaminen vaatii ylimääräisen tiedon, ilmaisujen abstraktiuden sekä hankalien rakenteiden poistamisen lisäksi tekstin kielellisten rakenteiden sekä sen ulkoasun muokkaamista.

Avainsanat: selkokieli, kielellinen saavutettavuus, ymmärrettävyys, tapahtumaviestintä, Flow Festival

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

☒ Ei
☐ Kyllä

Ilmoitukseni mukaan olen käyttänyt opinnäytteessäni tutkielmaprosessin aikana seuraavia tekoälysovelluksia:

Tekoälysovellusten nimet ja versiot: [Listaa tähän kaikki tekoälysovellukset ja niiden versiot, joita olet käyttänyt tutkielmaprosessin aikana.]

Käyttötarkoitus: [Kuvaa tähän yksityiskohtaisesti, mihin tarkoitukseen ja miten tekoälyä on sovellettu opinnäytteeseen tutkielmaprosessin aikana.]

Osiot, joissa tekoälyä on käytetty: [Luettele tähän kaikki opinnäytteen vaiheet ja osiot, joissa tekoälyä on tutkielmaprosessin aikana käytetty.]

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien osat, joissa on hyödynnetty tekoälyä, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO 1
2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -AINEISTO 3
2.1 Tutkimuskysymykset 3
2.2 Tutkielman aineisto 3
3 TEORIATAUSTA 5
3.1 Selkokieli ja selkokielen tutkimus 5
3.1.1 Ymmärrettävyys 6
3.1.2 Selkomittari 2.0 7
3.2 Saavutettavuus 7
3.2.1 Kielellinen saavutettavuus 8
3.2.2 Digitaalinen saavutettavuus 9
3.3 Tapahtumaviestintä 10
4 ANALYYSI 12
4.1 Kielelliset rakenteet selkokielisillä sivuilla 12
4.1.1 Imperatiivi 12
4.1.2 Tekijän häivyttäminen 14
4.1.3 Virkkeiden yksinkertaistaminen 15
4.2 Tiedon välittyminen 17
4.3 Samankaltaisuus 19
5 PÄÄTÄNTÖ 21
LÄHTEET 24
Aineistolähteet 24
Kirjallisuuslähteet 24

1 JOHDANTO

Selkokieli määritellään Selkokeskuksen mukaan seuraavasti: *Selkokieli on suomen kielen muoto, joka on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi. Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea tai ymmärtää yleiskieltä* (Leskelä 2019: 367). Selkokielen tarve kasvaa jatkuvasti, jolloin sen käytön tarkastelu eri konteksteissa eri kohdeyleisöille on tärkeää. Vuoden 2025 selkokielen tarvearvion mukaan Suomen väestöstä noin 11–14 % tarvitsee selkokieltä. Selkokielestä ja sen tarpeesta on tehty aiemmin monenlaista tutkimusta, ja vaikka osa niistä koskee myös selkokieltä informoivissa teksteissä, ei tapahtuma-alan viestinnän kontekstissa aihealuetta ole sen koommin tutkittu. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten selkomukautetussa informoivassa tekstissä voidaan välittää tietoa ja millaisten selkomukauttamisen tapojen avulla voidaan tehdä viestinnästä kielellisesti saavutettavampaa festivaaliviestinnän kontekstissa. Koska saavutettavan kielimuodon kehittäminen perustuu tutkimustietoon, on tärkeää, että aihetta tutkitaan lisää etenkin kielitieteen ja viestinnän aloilla (Kulkki-Nieminen 2020: 399).

Flow-festivaali (Flow Festival) on Suomen suurimpiin musiikkifestivaaleihin kuuluva Helsingin Suvilahdessa vuosittain järjestettävä festivaali, jonka vuosittainen kävijämäärä on yhteensä noin 90 000 ihmistä. Flow on brittiläisen Superstruct Entertainment -yhtiön omistukseen kuuluva tasa-arvoa, oikeudenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta edistämään sitoutunut festivaali. Yksi festivaalin päätavoitteista on sen omien verkkosivujen mukaan edistää erityisesti monimuotoista ja tasa-arvoista musiikkikulttuuria. (Flow Festivalin verkkosivut, viitattu 2.10.2025.) Flow onkin ainoa Suomen suurimpiin lukeutuvista musiikkifestivaaleista, jonka selkokielisille sivuille on myönnetty Selkokeskuksen Selkotunnus. Käsittelen Selkotunnusta ja sen kriteeristöä tarkemmin luvussa 3.1.2.

Selkokielistä informoivaa tekstiä analysoidessa on kiinnitettävä huomiota niin helppoihin kielen rakenteisiin kuin tiedon välittymiseen. Selkokeskuksen (2022) määritelmän mukaan informoivan selkotekstin tavoitteena on tiedottaa tai auttaa lukijaa. Suomen kielisen perustason selkokielen arviointikriteerit on kerätty Selkokeskuksen Selkomittariin 2.0 (2022), joka pitää sisällään selkokielen tärkeimpiä kriteereitä tekstiin, sanastoon, rakenteisiin sekä tekstin ulkoasuun ja kuvitukseen liittyen. Selkomittarin katsotaan olevan sopiva erityisesti asiatekstien selkokielisyyden arviointiin, jonka suorittavat selkokielen asiantuntijat Selkokeskuksella yhteistyössä Kotimaisten kielten keskuksen kanssa. Analysoin keräämääni aineistoa hyödyntäen Selkomittariin listattua kriteeristöä ja selkokielen ohjeistuksia.

Kulttuuripalveluiden saavutettavuuden kannalta olennaista on ottaa huomioon myös kielellistä tukea tarvitsevat ihmiset palveluiden sisältöjä sekä niistä tiedottamista tarkastellen (Leskelä 2019b: 74). Tästä johtuen kulttuuripalveluista, kuten tämän tutkielman valossa festivaaleista, tulisi tiedottaa monin eri tavoin: esimerkiksi laatimalla palveluille selkokieliset verkkosivut. Leskelä (2019b: 74) ehdottaa, että kulttuuripalveluiden yleisperiaatteeksi sopii niin kutsuttu *design for all* -periaate, joka tarkoittaa käännettynä yleissuunnittelua tai suunnittelua kaikille. Sen tavoitteena on Leskelän mukaan suunnittelu, joka ottaa huomioon erilaisten ihmisten erilaiset tarpeet: se koskee sekä rakennetun ympäristön saavutettavuutta että palveluiden muotoilua saavutettaviksi kaikille. Leskelän ehdottaman periaatteen käyttöönotto täyttäisi myös automaattisesti selkokielen arviointikriteeristön ulkoasua ja saavutettavuutta koskevat kriteerit.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA -AINEISTO

2.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tavoitteena on tarkastella sitä, miten kielellinen saavutettavuus ilmenee Flow-festivaalin selkokielisillä verkkosivuilla. Toisaalta huomionarvoista on myös se, kuinka kielellisesti saavutettavat myös festivaalin yleiskieliset verkkosivut ovat ja miten yhteneväistä verkkosivujen kautta välittyvä informaatio on. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Millaisia selkomukauttamisen keinoja festivaalin selkokielisillä verkkosivuilla on käytetty?
2. Miten kävijän kannalta olennaisimmat tiedot välittyvät näiden mukautuksen myötä?

Kysymysten avulla selvitän, miten keskeisiä kävijätietoja voidaan välittää selkomukautuksen myötä informoivan tietotekstin kontekstissa. Selkokielisen tietotekstin päätavoitteet ovat samat kuin yleiskieliselläkin tietotekstillä: sen tehtävänä on välittää tietoa ja ohjeistaa (Kara 2025, Lindholm & Leskelä 2025: 245). Informoiva selkoteksti on suunniteltava niin, että se tarjoaa lukijalle tekstin sisältämät käsitteet ja asiat vähentämällä samalla lukemisen aiheuttamaa kognitiivista kuormaa (Leskelä & Uotila 2020: 239–240). Festivaalin selkokielisiä verkkosivuja voidaan pitää informoivana selkotekstinä, sillä ne koostuvat pääosin samoista teemoista kuin festivaalin yleiskielisten sivujen osio *kävijä-info*. Tarkastelen tutkimukseen keräämääni aineistoa tutkimuskysymysten valossa sen kielellisiä rakenteita ja sisältöjä analysoiden. Tutkimus on siis tekstilähtöinen ja sen tarkoituksena on analysoida selkotekstin ymmärrettävyyttä ja tiedottavuutta festivaaliviestinnän kontekstissa.

2.2 Tutkielman aineisto

Olen koonnut tutkimusaineistoni tutkimalla Flow-festivaalin verkkosivujen selkokielisiä sivuja ja vertailemalla niitä festivaalin yleiskielisillä verkkosivuilla esiintyviin niitä vastaaviin osioihin. Olen valinnut tutkimukseni kohteeksi Flow-festivaalin, sillä se on Suomen suurimmista musiikkifestivaaleista ainoa, jonka selkokielisille verkkosivuille on myönnetty Selkokeskuksen Selkotunnus.

Aineisto on kerätty lokakuussa 2025 ja tutkielma on tehty aineistojen sillä hetkellä tarjoamien sisältöjen pohjalta. Selkokielisten verkkosivujen osalta tarkastelussani ovat osiot *Flow Festival*, *Liput ja ikäraja*, *Ohjelma*, *Festivaalialue*, *Esteettömyys*, *Turvallisuus* ja *Yhteiset pelisäännö*t. Yleiskielisiltä verkkosivuilta rajasin tarkasteluuni edellä mainittuja vastaavat osiot *Flow Festival*, *Ikäraja ja liput*,

Ohjelma, *Festivaalialue*, *Esteettömyys* ja *Turvallisuus*. Käsittelyssä olevat verkkosivujen osiot poikkeavat pituutensa puolesta toisistaan melko paljon: jotkin selkokielisten sivujen osioista sisältävät vain kaksi virkettä kun taas useampi yleiskielisten sivujen osioista sisältää lukuisia alaotsikoita ja -lukuja. Viittaan analyysissani esiintyvissä esimerkeissä festivaalin yleiskielisiin sivuihin lyhenteellä YK, joka tarkoittaa tässä tutkimuksessa yleiskieltä. Selkokielisiin sivuihin viittaan lyhenteellä SK, joka puolestaan tarkoittaa selkokieltä.

3 TEORIATAUSTA

Luvussa 3 esittelen tutkielmani teoriataustaa ja tutkimusmenetelmäni. Alaluvun 3.1 alla kerron selkokielestä ja sen tutkimuksesta sekä ymmärrettävyydestä erityisesti nojaten Wiion (1997) ymmärrettävyysteoriaan. Esittelen myös Selkokeskuksen Selkomittari 2.0:n, jonka kriteeristöä hyödynnän analyysissani. Alaluvuissa 3.2 ja 3.3 kerron saavutettavuudesta sekä tapahtumaviestinnästä.

3.1 Selkokieli ja selkokielen tutkimus

Selkokielen kehittäminen ja aseman edistäminen on saanut alkunsa ennemmin käytännön tarpeesta kuin tutkimuksellisesta ja tieteellisestä kiinnostuksesta sitä kohtaan (Leskelä, 2019b: 290). Selkokieli on suunnattu sellaisille ihmisille, joiden on vaikea ymmärtää yleiskieltä (Leskelä 2019b: 93). Selkokieli voidaan jakaa kolmeen vaikeustasoon: helppoon, vaikeampaan sekä vaativaan selkokieleen. Toisaalta selkotekstien jaottelu näille vaikeustasoille voi olla haastavaa, sillä selkokieltä tarvitsevien ihmisten luokittelu tiettyihin kategorioihin on vaikeaa (Virtanen 2012: 23). Kaikilla selkokieltä tarvitsevilla ei ole yhtenäinen tarve selkokielen suhteen, minkä vuoksi heitä ei voida suoraviivaisesti lukea tiettyjen vaikeustasojen tarvitsijoiksi. Yleisesti selkokielestä puhuttaessa tarkoitetaan perustason selkokieltä.

Selkokielisiä tekstejä on tarpeen tarkastella myös merkityskokonaisuuksina eikä ainoastaan lyhyinä lauseina ja virkkeinä. Selkokielen kehittäjät ovat alkaneet kiinnostua 2000-luvulla myös selkotekstien semantiikasta, merkityksistä sekä niiden informaatiorakenteesta. Pelkkä muutaman sanan lause ei itsessään ole selkolukuinen, jos siihen kuuluvat sanat ovat vaikeita eikä siinä ole järkeä. (Leskelä 2019b: 88). Kulkki-Niemisen (2020: 399) mukaan kielellisten keinojen tutkimisen lisäksi tärkeää on myös visuaalisten keinojen tutkiminen eri tekstilajien luettavuuden ja ymmärrettävyyden kannalta. Visuaalisten keinojen tutkiminen ja niiden mukauttaminen voidaan selkokielessä pohjata Selkomittarin kriteereihin 68–96, jotka koskevat tekstin ulkoasua ja kuvitusta fonttien ja fonttikokojen, hahmotettavuuden, kuvien sekä verkkotekstin ulkoasun erityispiirteiden osalta.

Selkokieli jaetaan kahteen taustateoriaryhmään. Näitä taustateorioita ovat tekstilähtöiset teoriat sekä vastaanottajalähtöiset teoriat. Tekstilähtöisinä teorioina voidaan pitää niitä teorioita, joiden tutkimuskohteina ovat erilaiset tekstit ominaisuuksineen. Luettavuustutkimus on tekstilähtöisten teorioiden alle luettava teoria, jonka avulla tarkastellaan tekstien helppolukuisuutta. Luettavuus on yksi tärkeistä ymmärrettävyyden osa-alueista, ja se voidaan jakaa sisällölliseen ja visuaaliseen luettavuuteen. Sisällöllisen luettavuuden näkökulmasta helppolukuisuuden kriteereinä pidetään sanaston help-

poutta sekä suppeutta, selkeitä lauserakenteita, tekstin ja sen rakenteiden, kuten lauseiden ja kappaleiden lyhyyttä sekä tekstin visuaalisen muotoilun hahmotettavuutta. (Leskelä 2019b: 86–87.)

Tekstilähtöisten teorioiden tavoite on tutkia olemassa olevia selkotekstejä ja tehdä niiden pohjalta päätelmiä tekstien helppoudesta, ymmärrettävyydestä ja toisaalta myös niiden vaikeudesta (Leskelä 2019b: 74). Selko- ja yleiskielisten tekstiparien vertailu on yleistynyt tekstilähtöisessä selkokielen tutkimuksessa etenkin Auli Kulkki-Niemisen (2010) väitöskirjan julkaisemisen jälkeen (Valtasalmi, 2024: 31). Tässä tekstilähtöisessä tutkimuksessa vertailen Flow-festivaalin selko- ja yleiskielisten verkkosivujen sisältöjä keskenään, minkä vuoksi tutkimus on laadullinen. Tutkielma on tekstilähtöinen, sillä sen vertailevan analyysin kohteena on olemassa olevat selko- ja yleiskieliset tekstit ominaisuuksineen niiden saavutettavuuden ja ymmärrettävyyden näkökulmasta.

3.1.1 Ymmärrettävyys

Ymmärrettävyyden käsitettä on tutkittu selkokielen varhaisvaiheessa esimerkiksi viestinnäntutkija Osmo A. Wiion toimesta (Leskelä 2019b: 87). Wiion ymmärrettävyysteoriaa voidaan pitää yhtenä tekstilähtöisistä luettavuusteorioista. Teorian mukaan tekstien kieltä tulisi kansanomaistaa niiden pintarakenteiden muuttamisella niiden sanatekijöiden sekä monimutkaisuuden suhteen. Wiio jakaa ymmärrettävyyden osatekijöiksi havainnollisuuden, samastumisen, ideatiheyden, ulkoasun, motivaation ja kieliasun, joka pitää sisällään sana- ja rakennetekijät (Wiio 1997: 122). Wiion ymmärrettävyysteoria on antanut pohjaa ensimmäisille selkokielen kirjoitusohjeistuksille, ja sen myötä myös täsmällisempi lingvistisesti perusteltu selko-ohjeistus alkoi saamaan tilaa ohjeistusten kentällä (Leskelä & Uotila 2020: 237).

Tärkeimpänä kielellisenä ymmärrettävyystekijänä voidaan pitää sanatekijöitä, jotka tarkoittavat sanojen valintaa (Wiio 1997: 122–124). Sanatekijät koskevat Wiion mukaan käytetyn sanaston vaikealukuisuutta. Vaikealukuinen teksti sisältää paljolti harvoin esiintyviä, pidempiä sekä vieraperäisiä sanoja. Monimutkaisuus on taas Wiion mukaan lauserakenteisiin ja niiden pituuteen liittyvä tekijä. Monimutkaisiksi lauserakenteiksi Wiio luettelee muun muassa pitkät, yli 18 sanaa sisältävät lauseet, pääsanojen runsaan määrittelyn, sisäkkäiset lauserakenteet sekä useat sivulauseet. (Wiio 1974, Leskelän 2019b: 87 mukaan.)

Yleisellä tasolla ymmärrettävyyttä ja luettavuutta heikentävinä tekstin ominaisuuksina voidaan pitää esimerkiksi ilmaisujen abstraktiutta, substantiivisuutta sekä pitkiksi laskettavia kielen yksiköitä, kuten useita taivutuspäätteitä sisältäviä sanoja, määriteketjuja ja pitkiä virkerakenteita (Kulkki-Nie-

minen, 2020: 388). Kulkki-Niemisen mukaan kaikkien mediatekstien tarkoituksena on tavoitella yleisesti helppolukuisuuden ja sujuvuuden lisäksi ymmärrettävyyttä. Tekstien ymmärrettävyyttä parantavat informaation määrä, sen säätely sekä havainnollistaminen (Jaakkola, 2013: 105–107). Ymmärrettävyydellä on suuri merkitys kielellisesti saavutettavassa viestinnässä, jossa sen lisääminen kielellisten valintojen avulla on tärkeää.

3.1.2 Selkomittari 2.0

Selkokielen mittari on Selkokeskuksessa koulutettujen asiantuntijoiden sekä Kotimaisten kielten keskuksen kehittämä työkalu, jonka avulla selkokielen asiantuntijat ja tutkijat voivat arvioida asiatekstien selkokielisyyttä. Ensimmäinen versio mittarista on julkaistu vuonna 2018, ja vuonna 2022 kehitetty Selkomittari 2.0 tuo mittarin aiempaa versiota paremmin esiin keskeisten selkokielen piirteiden lisäksi myös selkokielisen verkkotekstin erityispiirteitä. Mittariin on koottu yhteensä 96 kriteeriä, joiden avulla tekstien selkokielisyyttä voidaan arvioida. Kriteerit on jaettu neljän alaotsikon alle: *Teksti kokonaisuutena* (27 kriteeriä), *Sanat* (16 kriteeriä), *Kielen rakenteet* (24 kriteeriä) ja *Ulkoasu ja kuvitus* (29 kriteeriä). Mittari sopii parhaiten informoivien tekstien tarkasteluun.

Selkokielisille julkaisuille jaetaan selkotunnuksia (kuva 1) Selkokeskuksen toimesta. Selkokeskus myöntää selkotunnuksia sellaisille julkaisuille, jotka täyttävät riittävissä määrin Selkomittari 2.0:n kriteerit ja ovat kokonaisuutena lukijalleen saavutettavia. Selkotekstien arvioinnin suorittavat selkokielen asiantuntijat. Tunnuksen avulla selkokieliset julkaisut erottuvat yleiskielisistä julkaisuista. (Leskelä & Uotila 2020: 231.)

Kuva 1. Kuvassa Selkokeskuksen myöntämä selkotunnus (Selkokeskus 2022)

3.2 Saavutettavuus

Saavutettavuuden toimien tavoitteena on luoda yhdenmukaiset mahdollisuudet kaikille. Saavutettavuus voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen: fyysiseen saavutettavuuteen, aistinvaraiseen saavutet-

tavuuteen ja kognitiiviseen saavutettavuuteen (Leskelä, 2019b: 47). Tämän jaottelun valossa kieli kuuluu tavalla tai toisella jokaiseen näistä osa-alueista. Saavutettavuuden käsitteellä on useita muitakin määritteitä: Hirvonen, Kinnunen ja Tiittula (2020: 20) luettelevat näiksi määritteiksi edellä mainittujen lisäksi kulttuurin saavutettavuuden, teknisen saavutettavuuden ja digitaalisen saavutettavuuden. Kielen taas voi nähdä Leskelän (2019b: 24) mukaan eräänlaisena yleisominaisuutena, jonka voi nähdä lähes kaikessa saavutettavuudessa.

Saavutettavuuden käsite rinnastetaan usein esteettömyyden käsitteeseen, ja niitä käytetään usein toistensa synonyymeina. Älli (2015: 27) määrittelee saavutettavuuden ja esteettömyyden käsitteiden erottelun niin, että esteettömyys keskittyy enemmän jonkin tuotteen ominaisuuksiin eikä niinkään sen lähestyttävyyteen kokonaisuutena. Tämän määrittelyn valossa voidaan esteettömyys nähdä fyysisen saavutettavuuden osa-alueena.

Viestinnän saavutettavuudella viitataan siihen, että jokaisella on mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan ja työelämään niin, että heillä on mahdollisuudet tarvittaviin toimintoihin eikä viestintä ole sen esteenä (Hirvonen ym. 2020: 15). Viestinnän saavutettavuus käsitetään usein ensisijaisesti teknisenä ongelmana, tarkemmin verkkosivujen käytettävyytenä (Kulkki-Nieminen 2020: 385). Verkkosivujen käytettävyyden kanssa yhtä tärkeänä näkökulmana Kulkki-Nieminen pitää myös tiedollista ja kognitiivista saavutettavuutta, jolla tarkoitetaan tekstien ymmärrettävyyttä. Mediasisältöjen tulisi olla sekä monipuolisia, kattavia että jokaisen kansalaisen käytettävissä (Horowitz ym., 2019). Selkokielisessä viestinnässä pääperiaatteena toimii kohderyhmäajattelu. Selkokielinen viestintä ei kuitenkaan ole tärkeää ainoastaan selkokielen kohderyhmille, vaan se voi olla hyödyllistä myös monelle muulle eri elämän tilanteissa olevalle lukijalle. (Kulkki-Nieminen, 2020: 387.)

3.2.1 Kielellinen saavutettavuus

Kieltä voidaan pitää kognition välineenä, jonka avulla omaksutaan, prosessoidaan sekä analysoidaan tietoa (Leskelä 2019b: 47). Tämän vuoksi kielen saavutettavuus voidaan nähdä pääosin kognitiivisen saavutettavuuden osana. Kognitiivisen saavutettavuuden käsitettä käytetään useimmiten verkon saavutettavuuden yhteydessä, joskin myös koko yhteiskunnan tulisi olla kognitiivisesti kaikkien saavutettavissa (Leskelä & Uotila 2020: 231). Kognitiivisen saavutettavuuden edistämiseksi kielen huomioon ottaminen on erityisen tärkeää, sillä tietoa tuotetaan, välitetään ja prosessoidaan sen avulla. Vaikka kielen asema on vielä saavutettavuuden kentällä tarkentumaton, on sillä niin keskeinen asema ihmisten välisessä toiminnassa ettei sitä voi jättää saavutettavuutta tarkastellessa huomiotta (Leskelä 2019b: 47).

Modernin yhteiskunnan tärkeänä osana voidaan pitää avointa ja nopeaa tiedonvälitystä. Tiedonvälitys ei kuitenkaan nykyisellään palvele kaikkia ihmisiä yhtä hyvin. (Leskelä 2019b: 63.) Tiedonvälityksessä on tärkeää pyrkiä välttämään sekä väärän informaation välittämistä että toisaalta myös informaation välittämättä jättämistä. Kielellisen saavutettavuuden näkökulmasta onnistunut tiedonvälitys myös selkokielisillä verkkosivuilla on suuressa roolissa.

Saavutettavan kielen rooli digitaalisissa palveluissa on ensiarvoisen tärkeä etenkin silloin, kun selkolukijan kannalta tarvittavaa tietoa ei ole saatavilla muussa kuin digitaalisessa muodossa. Ohjeistavien tekstien saatavuus on tärkeä osa kielellistä saavutettavuutta digitaalisissa palveluissa, eikä kielellistä saavutettavuutta voida tarkastella vain sen konventioiden vaan myös nettisivujen muotoilun kannalta. Selkomittarin kriteerit 68–96 koskevat tekstin ulkoasua ja kuvitusta. Kyseiset kriteerit koskevat fonttia, fonttikokoja, hahmotettavuutta, kuvia ja verkkotekstin ulkoasun erityispiirteitä. Verkkotekstin erityispiirteiksi kriteereissä nousevat muun muassa tekstin silmäilyä helpottavat kappalejaot ja väliotsikot sekä tekstissä esiintyvien linkkien toimivuus ja ymmärrettävyys.

3.2.2 Digitaalinen saavutettavuus

Digitaalisten palveluiden saavutettavuuden – myös niiden kielellisen saavutettavuuden – perusedellytyksiin kuuluu nykyisten saavutettavuusstandardien mukainen tekninen toteutus. Julkisten verkkopalveluiden saavutettavuusdirektiivien taustalla toimiva ja laajimmin levinnyt verkon saavutettavuusohjeistus on kansainvälisen internetin kehittämisyhteisön W3C-konsernin laatima WCAG-ohjeistus (Papunetin verkkosivut, viitattu 7.11.2025). WCAG-ohjeistuksen mukaan verkon saavutettavuus voidaan jakaa neljään periaatteeseen. Näitä periaatteita ovat havaittavuus, hallittavuus, ymmärrettävyys sekä lujatekoisuus. Havaittavuudella ohjeistuksessa tarkoitetaan verkkosivujen tiedon ja käyttöliittymäkomponenttien esitystapojen havaittavuutta. Hallittavuus puolestaan käsittelee käyttöliittymäkomponenttien ja navigoinnin hallittavuutta ja verkkosivujen toimintojen toimivuutta myös apuvälineiden avulla. Ohjeistuksen mukaan verkkosivuilla olevien tietojen tulee olla ymmärrettävyyden kannalta ymmärrettäviä sekä käyttöliittymältään loogisia. Sivustojen sisältöjen on oltava myös riittävän lujatekoisia, jotta niitä voidaan tulkita luotettavasti erilaisilla laitteilla ja ohjelmilla.

WCAG-ohjeistuksen noudattaminen ei yksinään riitä selkokielen käyttäjäryhmille kohdennetussa helppokäyttöiseksi tarkoitetussa tekstissä. WCAG sisältää kuitenkin jonkin verran oleellista informaatiota selkokielisen ja helppokäyttöisen tekstin laatimiseen. Kattavimman ohjeistuksen selkokielisen verkkopalvelun laatimiseen tarjoaa Papunetin saavutettavuussivut. (Älli 2015: 28–29.) Papunetin (2024) ohjeistuksen mukaan selkokielisen verkkotekstin tärkeimpinä piirteinä voidaan digi-

taalisen saavutettavuuden näkökulmasta pitää selkeitä ja käytettäviä navigaatiorakenteita, otsikointia sekä hakutoimintoja. Ylimääräiset oheistiedot, elementit ja linkit tulisi myös jättää helppokäyttöisessä selkotekstissä pois. Navigaatiorakenteella Älli (2015: 33) tarkoittaa linkkirakennetta, jonka avulla sivuston sisällä on mahdollista liikkua.

3.3 Tapahtumaviestintä

Tapahtumaviestintä on perusperiaatteeltaan linjassa kaiken muunkin viestinnän kanssa kuitenkin niin, että tuotteena ja yhtenä viestinnän kanavana toimii itse tapahtuma. Tapahtumaviestintä käsittää alleen tapahtuman kaikenlaisen markkinoinnin, tiedottamisen sekä verkkosivut. Catanin (2017: 30–31) mukaan tapahtumaviestinnän tärkeimpiin tavoitteisiin voidaan lukea houkutteleminen, informaation jakaminen sekä aktiivinen vuoropuhelu tapahtuman osallistujan kanssa. Näistä tärkeimmäksi lasken saavutettavan festivaaliviestinnän kontekstissa informaation jakamisen sekä osin myös houkuttelemisen. Informaation jakamisella tarkoitetaan Catanin mukaan sitä, että osallistujan saatavilla on kaikki tarvittava tieto tapahtumasta. Tämän käsityksen perusteella voidaan ajatella, että tiedonvälityksen onnistuminen tapahtuman selkokielisillä sivuilla on osa tapahtumaviestinnän kielellistä saavutettavuutta.

Ennen tapahtumasta viestimistä on otettava selvää siitä, mikä tapahtuman kohderyhmä on. Tapahtumaa järjestettäessä on sen kohderyhmä tunnettava riittävän hyvin. Oleellista on analysoida kohderyhmää riittävästi sekä suunnitella ja toteuttaa tapahtuma kerätyn tiedon perusteella kohderyhmää mahdollisimman hyvin palvelevaksi (Vallo & Häyrinen 2016: 145–148). Kohderyhmän määrittäminen auttaa tapahtuman järjestäjää hahmottamaan sitä, millainen sisältö ja mitkä kanavat ovat kohderyhmän tavoitettavuuden kannalta tärkeimpiä. Kun tapahtuman varsinaisesta kohderyhmästä eritellään vielä selkolukijat, voidaan tärkeimmäksi viestinnän kanavaksi ajatella tapahtuman selkokieliset verkkosivut.

Verkkosivuja pidetään nykyään pakollisena viestinnän kanavana (Saksala 2015: 193). Verkkosivut kokoavat tapahtuman osallistujille yhteen paikkaan kaiken tiedon, joka on tapahtuman kannalta oleellista. Hakalan (2015: 35) mukaan verkkosivuja voidaan pitää yhtenä keskeisimmistä ensivaikutelman luojista. Verkkosivut luojat käyttäjälleen mielikuvaa tapahtumasta ensisijaisesti niiden ulkoasun mutta myös käytettävyyden avulla. Jotta tapahtumasta voidaan sen verkkosivujen avulla luoda

mahdollisimman saavutettava mielikuva, täytyy verkkosivuilta löytyä vaivatta myös niiden helposti käytettävissä oleva versio.

4 ANALYYSI

Flow-festivaalin selko- ja yleiskielisillä sivuilla on havaittavissa variaatiota sekä kielellisten rakenteiden, tiedon välittymisen että samankaltaisuuden suhteen. Käsittelen analyysissani näitä aihealueita edellä mainitussa järjestyksessä, ja selkokielisten sivujen kielellisiä rakenteita käsittelevässä alaluvussa 4.1 erittelen analyysin kannalta rakenteet kolmeen osaan: imperatiiviin, tekijän häivyttämiseen ja virkkeiden yksinkertaistamiseen.

4.1 Kielelliset rakenteet selkokielisillä sivuilla

Selkomukautuksessa kiinnitetään huomiota kielellisiin rakenteisiin, joita mukauttamalla alkuperäistä tekstiä voidaan yksinkertaistaa ja täten selkeyttää. Airaksisen (2025: 219) mukaan selkokirjoittajan on osattava tunnistaa lukijan kannalta vaikeat rakenteet, sillä hankalien rakenteiden kasaantuminen tekee tekstistä vaikealukuisen. Pelkät lyhyet sanat tai lauseet eivät takaa tekstin selkokielisyyttä, vaan tekstiin on joskus tarpeen tehdä myös muita lukijan kannalta tärkeitä muutoksia. Ohjeistavassa selkotekstissä tällaisiin valintoihin lukeutuu muun muassa lukijan suora puhuttelu, jolla voidaan tarkoittaa imperatiivimuotoisten verbien käyttöä sekä tekijän häivyttämisen välttämistä ohjeistuksessa. Tässä luvussa käsittelen kielellisten rakenteiden mukauttamista imperatiivin, tekijän häivyttämisen ja lauseiden yksinkertaistamisen valossa.

4.1.1 Imperatiivi

Imperatiivimuodon sisältävää lausetta kutsutaan usein käskylauseeksi, mutta selkokielessä sillä harvemmin on käskynomainen funktio. Imperatiivilauseen tehtävä on kehotuksen tai pyynnön esittäminen sen vastaanottajalle (VISK § 889). Direktiiveihin luettavan imperatiivin käyttö on siis tehokas ohjeistamisen keino. Imperatiivilausetta ei tule kuitenkaan sekoittaa velvoittavaan deklaratiivilauseeseen. Selkomittarin kriteeri 13 ohjeistaa ilmaisemaan lukijalle tarkoitetut toimintaohjeet mahdollisimman selkeästi ja yksiselitteisesti. Kriteerin mukaan lukijalle on erotettava kielellisesti, mikä on pakollista, mikä mahdollista ja mikä suositeltavaa. Imperatiivimuotojen ja käskylauseiden käytön avulla tekstistä voidaan siis selkomukautuksessa tehdä alkuperäisestä tekstistä selkolukijalle saavutettavampaa ja ymmärrettävämpää. Flow-festivaalin selkokielisillä sivuilla imperatiivia on käytetty muun muassa Esteettömyys-osiossa, jossa apuvälinettä käyttävää lukijaa ohjeistetaan pääsylippujen ostossa.

> 1. Apuvälinettä käyttävä tai avustajaa tarvitseva henkilö ostaa tapahtumaan tavallisen lipun. Avustaja pääsee aina veloituksetta tapahtumaan avustettavan kanssa. Avustaja ei tarvitse omaa erillistä ranneketta tai lippua. (YK, Esteettömyys, 2.10.2025)
>
> 2. Jos käytät liikkumiseen apuvälinettä tai sinulla on avustaja, osta itsellesi tavallinen pääsylippu tapahtumaan. Avustaja pääsee Flow'hun ilmaiseksi, kun hän on avustettavan henkilön kanssa. Avustaja ei tarvitse lippua tai ranneketta. Sama koskee myös tulkkia. (SK, Esteettömyys, 2.10.2025)

Esimerkissä 2 on muutettu esimerkin 1 ohjeistus selkolukijalle saavutettavampaan muotoon. Esimerkin 2 suora puhuttelu sinä-pronominin käytön ja imperatiivimuotoisen osta-verbin avulla ohjeistaa selkolukijaa aktiivisena toimijana tarkemmin kuin esimerkki 1. Esimerkissä 1 lukijaa ei puhutella suoraan, minkä vuoksi selkolukijan voi olla vaikeaa hahmottaa, koskeeko ohjeistus häntä. Esimerkin 2 virkkeen ehtoa ilmaiseva sivulause *Jos käytät liikkumisen apuvälinettä tai sinulla on avustaja* johdattelee selkolukijaa siihen, missä asiaintilassa kehotus koskee juuri häntä. Selkomittarin kriteerin 19 mukaan lukijan on pystyttävä havaitsemaan vaivatta tekstin syy- ja seuraussuhteet sekä sen ehdolliset suhteet. Esimerkissä 2 on havaittavissa ehdollinen suhde sen pää- ja sivulauseen välillä, mutta se ei kuitenkaan välttämättä havainnollista tekstin olennaisuutta lukijalle. Tekstiä voidaan Selkomittarin kriteerin 20 mukaan mukauttaa niin, että sen rakenne auttaa kiinnittämään huomiota olennaiseen esimerkiksi luetelman avulla. Tilanteessa, jossa ohjeistus koskee lukijaa ainoastaan yhdenlaisessa asiaintilassa, voisi ohjeistuksen muuttaa havainnollistavan luetelman muotoon mikäli lukija halutaan esittää aktiivisena toimijana suoran puhuttelun avulla. Toisaalta myös esimerkin 1 teksti voitaisiin katsoa sellaiseksi tapaukseksi, jossa passiivia ei ole pakollista mukauttaa suoraksi puhutteluksi, jos selkokielisillä sivuilla olisi erillinen apuvälineitä käyttäville lukijoille suunnattu alaotsikko. Tällaisen ratkaisun avulla apuvälinettä käyttävä lukija pystyisi saamaan selkeästi hänelle suunnattua tietoa ja taas toisaalta lukijan, joka ei tarvitse apuvälineitä, ei tarvitsisi lukea ja yrittää sisäistää apuvälineistä hänen kannaltaan epäolennaista tietoa. Esimerkin 2 kanssa samankaltaista ehtoa ilmaisevaa johdattelua esiintyy aineistossa myös muualla: esimerkissä 4 on nähtävissä lukijan johdattelu, jonka jälkeen häntä ohjeistetaan suorasti, mikäli ehtoa ilmaisevassa sivulauseessa ilmaistu asiaintila (esimerkin tapauksessa syrjityksi tuleminen) koskee häntä.

> 3. Mikäli kohtaat itse tai todistat häirintää tai syrjintää, raportoithan asiasta välittömästi lähimmälle järjestyksenvalvojalle tai infoon. (YK, Esteettömyys: yhdenvertaisuus, 2.10.2025)
>
> 4. Jos sinua tai toista ihmistä syrjitään tapahtumassa, kerro siitä heti järjestyksenvalvojalle, infoon tai häirintäyhdyshenkilölle. (SK, Yhteiset pelisäännöt, 2.10.2025)

Esimerkin 4 imperatiivilause on hyvin samankaltainen esimerkin 2 imperatiivilauseen kanssa. Kummassakin esimerkissä lukijaa johdatellaan ensiksi ehtoa ilmaisevan sivulauseen avulla, jonka jälkeen lukijalle annetaan ohjeistus sivulauseen ilmaiseman asiaintilan koskiessa häntä. Esimerkin 4 tapauk-

sessa aiemmin esittämäni ehdotus alkuperäisen tekstin mukauttamisesta luetelman muotoon ei kuitenkaan tunnu yhtä luontevalta kuin esimerkin 2 kohdalla. Herääkin kysymys siitä, onko virke helposti havaittavissa selkolukijalle. Liiallinen selittäminen saattaa näyttäytyä Selkomittarin kriteerin 11 mukaan lukijan aliarvioimisena, minkä vuoksi esimerkkivirkkeen yksinkertaistaminen vielä nykyisestä muodostaan (*Jos sinua tai toista ihmistä syrjitään tapahtumassa, kerro siitä heti järjestyksenvalvojalle, infoon tai häirintäyhdyshenkilölle*) ei ole tässä esimerkissä välttämätöntä.

Esimerkissä 4 esiintyy myös muita helppolukuisuuden kehittämisen piirteitä. Yleiskielisessä esimerkin 3 tekstikatkelmassa esiintyvä sävypartikkelin *-hAn* sisältävä kehotuksen ilmaiseva verbi *raportoithan* on mukautettu esimerkissä 4 ohjeistavaksi ja täten lukijaa suoraan puhuttelevaksi mukauttamalla se muotoon *kerro*. Selkomittarin kriteeri 31 koskee sanoja ja niiden konkreettisuutta. Kriteeri on yksi mittarin esittämistä sanatason pääkriteereistä, ja sen mukaan tekstissä käytetään pääosin konkreettisia sanoja. Raportointi ei välttämättä näyttäydy selkolukijalle konkreettisena ja siten selkeänä käsitteenä. Wiion (1994: 123–125) mukaan tutut ja tavalliset sanat ovat yksi tärkeimmistä ymmärrettävyyttä lisäävistä tekijöistä, jonka vuoksi selkokielisen esimerkin 4 yksiselitteinen ja yleinen verbi *kerro* voi olla selkotekstissä varmempi valinta selkolukijan kannalta. Kuten jo todettua, on selkomukautuksessa muistettava sanojen helppous, yleisyys ja tunnettuus. Käsittelen sanastollisia piirteitä lisää alaluvussa 4.1.3.

4.1.2 Tekijän häivyttäminen

Yleisin tekijän häivyttämisen keino passiivi on subjektittoman verbinmuodon sisältävä rakenne (VISK § 1313). Passiivimuotoisessa lauseessa ei siis ole tekijää. Selkokeskuksen selkokirjoittajan ohjeistuksen mukaan selkoteksteissä ei suositella käytettävän passiivia (Selkokeskus, viitattu 7.11.2025). Selkolukijan on hahmotettava, milloin jokin on tärkeää tai suositeltavaa, jolloin lukijan suora puhuttelu on tarpeen. Kuten aiemmin alaluvussa 4.1.1 mainittua, lukijaa pyritään puhuttelemaan suoraan mahdollisuuksien mukaan ja tekstin helppolukuisuutta lisättäeksi, minkä vuoksi passiivin käyttäminen voi huonontaa tekstin ymmärrettävyyttä. Passiivin käyttö ei kuitenkaan ole ainoa tapa häivyttää tekijää: toinen tekijää häivyttävä ilmaisutapa on nollapersoona. Nollapersoonalla tarkoitetaan ilmiötä, jossa lauseesta puuttuu substantiivilauseke ja jossa kuitenkin tarkoitetaan ketä tahansa ihmistä, usein kuitenkin puhujaa itseään tai puhuteltavaa (VISK § 1347). Tekijää ei ole aina mahdollista tai luontevaa mainita selkomukautuksessa, mutta tilanteen salliessa passiivin tai nollapersoonan sisältävä virke on suositeltavaa mukauttaa esimerkiksi ohjeistavaan imperatiivimuotoon. Esimerkissä 5 tekijää häivytetään yhteydessä, jossa lukijaa olisi mahdollista puhutella substantiivi-

lausekkeen avulla niin, että lukijaa puhutellaan yksikön toisessa persoonassa joko pronominin tai omistusliitteen avulla.

> 5. Emme edellytä erillistä korttia tai todistusta vammaisuudesta. EU:n vammaiskortin näyttäminen voi kuitenkin helpottaa asiointia portilla, jos vamma ei ole näkyvä. (SK, Esteettömyys, 2.10.2025)

Selkokielisten sivujen Esteettömyys-osiossa EU:n vammaiskortista ja sen tarpeesta kerrotaan lukijalle passiivimuodossa. Selkomittarin kriteerin 13 mukaan informoivassa selkotekstissä lukijalle tarkoitetut toimintaohjeet ilmaistaan selkeästi ja yksiselitteisesti. Kriteerin mukaan lukijalle suunnattuja ohjeita ei esitetä passiivimuodossa ja on tärkeää tuoda ilmi, mikä toiminnassa on pakollista ja mikä suositeltavaa. Vaikka nollapersoona ja passiivi eroavatkin toisistaan siinä, että passiivilla viitataan ensisijaisesti monikolliseen subjektiin ja nollapersoonalla yksilöön subjektina, jää kuitenkin kummankin ilmiön kohdalla subjekti ilmaisematta (VISK § 1363). Esimerkissä 5 lukijaa ei siis ohjeisteta kriteerin mukaisesti: virke *EU:n vammaiskortin näyttäminen voi kuitenkin helpottaa asiointia portilla, jos vamma ei ole näkyvä* on sekä subjektiton että epäselkeä. Myös Selkomittarin kriteeri 12 ohjeistaa puhuttelemaan lukijaa suoraan esimerkiksi pronominin tai omistusliitteen avulla. Esimerkkivirkkeessä ei mainita tekijää, minkä vuoksi lukijan voi olla hankalaa hahmottaa, mihin tai keneen sillä viitataan. Tässä tapauksessa persoonapäätteen lisääminen tekstiin olisi perusteltua imperatiivin avulla. Paremmin muotoiltuna lukijaa ohjeistava virke voisi siis olla vaikkapa *Jos vammasi ei ole näkyvä, ota varmuuden vuoksi EU:n vammaiskortti mukaan*. Koska aiemmassa tutkimuksessa on havaittu, että esimerkiksi kielenoppijat ymmärtävät helpommin postpositiorakenteita kuin sijapäätteitä (Vanhasalo ja Valtasalmi 2025: 214), olisi tässä tapauksessa postpositiorakenne *varmuuden vuoksi* selkeämpi kuin sijapäätteen sisältävä ilmaus *varmuudeksi*. Tämänkaltaisen ehdollisen imperatiivilauseen voisi siis myös lisätä Esteettömyys-osiossa oman alaotsikkonsa alle jo aiemmin luvussa 4.1.1 mainitun ehdotuksen tavoin.

4.1.3 Virkkeiden yksinkertaistaminen

Vaikka selkokieli ei olekaan pelkkiä lyhyitä sanoja tai lauseita, on myös niiden käytön tarkasteleminen tärkeää. Luettavuusteorioille tyypillisten tekijöiden mukaan helppolukuisuuden kriteereihin kuuluu muun muassa lauseiden lyhyys. Myös Wiion (1974) tekstien ymmärrettävyysteorian mukaan pääsanojen pidempi määrittely lisää tekstin monimutkaisuutta (Leskelä 2019b: 87.) Wiion (1994: 123–125) mukaan tutut, tavalliset sanat sekä konkreettisuus ja kielelliset rakenteet tuottavat parhaan sekä

ymmärrettävän tekstikokonaisuuden. Tässä alaluvussa käsittelen aineistossa esiintyviä pitkiä, luetelmia sisältäviä virkkeitä sekä niiden pääsanojen määrittelyä. Selkokielisten sivujen Festivaalialue-osiossa esiintyy pitkähkö virke, joka sisältää lisäksi pääsanojen määrittelyä useamman määritteen avulla (esimerkki 6).

> 6. Flow Festivalin alueella on 10 erilaista ja erikokoista esiintymislavaa. Niillä voit nähdä suuria ja näyttäviä esityksiä tai nauttia pienistä ja tunnelmallisista konserteista. (SK, Festivaalialue, 2.10.2025)

Esimerkin 6 jälkimmäinen suuria ja näyttäviä esityksiä sekä pieniä ja tunnelmallisia konsertteja koskeva virke on epäselkeä. Virkkeen epämääräisyys johtuu paitsi sen useista pääsanojen substantiivimääritteistä (*suuria ja näyttäviä, pieniä ja tunnelmallisia*) myös sen irrallisuudesta. Selkomittarin kriteerin 9 mukaan tekstin ei tule olla liian tiivistä eikä yhteen virkkeeseen ole pakattu liikaa asiaa. Selkotekstejä voidaan Leskelän ja Uotilan (2020: 228) mukaan muokata myös virketasolla, joka voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että yksi pidempi ja monimutkaisempi virke voidaan jakaa useampiin selkolukijan kannalta helpommin hahmotettavissa oleviin ja luettaviin virkkeisiin. Jotta virke olisi selkeämpi, tulisi sitä avata tarkemmin esimerkiksi kertomalla festivaalin esiintymislavoista yksitellen ja eritellen sitä, millaisia esityksiä milläkin lavalla on mahdollista kokea.

Vaikka esimerkin 6 jälkimmäisellä virkkeellä viitataankin sitä edellä mainittuihin esiintymislavoihin, ei se tuo selkolukijalle ilmi aiheen kannalta olennaisia tietoja, kuten lavojen nimiä ja tarkempia tietoja. Tarkempia tietoja lavojen suhteen voivat olla niiden sijainnit sekä esteettömyyden kannalta tärkeät huomiot esimerkiksi induktiosilmukan ja esteettömien kulkuyhteyksien sekä mahdollisten näkökorokkeiden osalta. Vaikka esteettömyyden kannalta tärkeistä huomioista kerrotaankin selkokielisten sivujen Esteettömyys-osiossa, voisi niiden esittäminen jo tässä vaiheessa olla tarpeen. Selkomittarin kriteerissä 32 mainitaan toiston tärkeys selkotekstissä, ja myös sen kannalta esteettömyystekijöiden mainitseminen jo tässä osiossa voisi olla tarpeen. Käsittelen tiedon välittymistä selkokielisillä verkkosivuilla lisää luvussa 4.2. Toisaalta huomionarvoista on myös se, että festivaalin lavojen nimet, sijainnit ja niiden tapahtumat saattavat vaihdella vuosittain, jonka vuoksi näiden tietojen pois jättäminen voi olla parempi ratkaisu kuin osioiden selkomukauttaminen uudelleen joka vuosi.

Selkoteksteille ominaista on, että niissä pyritään yksinkertaistamaan ja konkretisoimaan lähtötekstien sanastoa, ja että niissä esiintyvä sanasto on mahdollisimman yleistä eli frekventtiä eli yleistä (Leskelä & Uotila, 2020: 235–236). Esimerkissä 7 esiintyy luetelma, joka pitää sisällään vierasperäisiä ja täten yleisesti hankalana pidettäviä sanoja.

> 7. Flow'ssa soi pop- ja indiemusiikki, DJ- ja klubimusiikki sekä kokeellinen musiikki. (SK, Ohjelma, 2.10.2025)

Selkoteksteissä ei käytetä vierasperäisiä sanoja, jos niille on yleinen omaperäinen vastine (Vanhatalo ja Valtasalmi, 2025: 214). Esimerkissä 7 on kuitenkin selkomukautuksesta huolimatta otettava huomioon festivaalin kohderyhmä, jolle sanojen kuten "indie" tai "DJ" auki selittäminen voi olla jopa epäselvempää kuin niiden esittäminen alkuperäisessä muodossaan. Vanhatalo ja Valtasalmi (2025: 214) esittävätkin, että selkokielen kirjoitusohjeet ovat Suomessa ennemmin suosituksia kuin sääntöjä. Heidän mukaansa sanastoa kannattaa muuttaa selkotekstin kohdelukijalle mahdollisuuksien mukaan ymmärrettäväksi. Myös Selkomittarin pääkriteereihin kuuluvan kriteerin 2 mukaan aiheita käsitellään lukijan kannalta mielekkäästä näkökulmasta. Tässä tapauksessa siis sanoja ei tarvitse välttämättä kääntää väkisin tai yrittää löytää niille omaperäistä vastinetta.

4.2 Tiedon välittyminen

Tässä alaluvussa käsittelen tiedon välittymistä festivaalin selkokielisillä sivuilla. Selkomittarin (2022) kriteeri 8 koskee tiedon välittymistä selkotekstissä. Kriteeri on seuraava: *Tekstissä ei ole epäolennaista tietoa*. Festivaalin yleiskieliset sivut välittävät huomattavan paljon tietoa, josta on karsittu selkomukautuksen myötä suuri osa pois. Yleiskielen runsaasti kuvaileva tyyli on epäolennaista selkomukautuksen kannalta, minkä vuoksi selkokieliset sivut ovat merkittävästi yleiskielisiä sivuja suppeammat. Esimerkit 8 ja 9 havainnollistavat selkolukijan kannalta epäolennaisen tiedon karsimista.

> 8. Suvilahden arkkitehtonisesti upealla entisellä voimalaitosalueella lähellä Helsingin keskustaa järjestettävä Flow tarjoaa lumoavan festivaalielämyksen, joka syntyy popin kirkkaimpia helmiä ja kokeellisen musiikin kiinnostavimpia tekijöitä laajasti esittelevästä musiikkiohjelmasta, herkullisesta ja kekseliäästä ravintolatarjonnasta sekä taianomaisesta elokuisesta ilmapiiristä, jollaista ei muualla voi kokea. (YK, Flow Festival, 2.10.12025)

> 9. Flow Festival eli Flow järjestetään 8.–10.8.2025 Helsingissä, Suvilahden vanhan voimalaitoksen alueella. Flow'ssa voit nauttia musiikista, taiteesta ja keskusteluista sekä hyvästä ruoasta ja juomasta. (SK, Flow Festival, 2.10.2025)

Esimerkissä 8 festivaalia kuvaillaan runsaasti erilaisilla adjektiiveilla sekä luetelman avuin. Esimerkin virke on pitkä ja rakenteeltaan monimutkainen, ja se on selkokielisessä esimerkissä 9 tiivistetty kahteen lyhyempään virkkeeseen. Selkokeskus on listannut Selkomittariin yhdeksi selkokielisen tekstin kokonaisuuden pääkriteeriksi kriteerin 4: *Tekstissä ei ole sisällöllisiä aukkoja. Lukija saa joka kohdassa tekstin ymmärtämisen kannalta riittävästi tietoa*. Myös Selkomittarin kriteerissä 9 ohjeistetaan, ettei tekstin tule olla liian tiivistä eikä yhdessä lauseessa tule olla liikaa asiaa. Pitkän, moni-

mutkaisen virkkeen jakaminen kahteen lyhyempään ja rakenteeltaan selkeämpään virkkeeseen on tyypillinen tapa tehdä tekstistä ymmärrettävämpää ja saavutettavampaa. Esimerkin 8 runsas festivaalialueen, itse festivaalin, sen ohjelman ja tunnelman kuvailu sekä useamman sivulauseen sisältävä virke tekevät tekstistä monimutkaisen. Selkokielen periaatteisiin kuuluu useita määritteitä sisältävien ryppäiden sekä useampien sivulauseiden välttäminen (Leskelä 2019b: 87). Esimerkissä 9 kerrotaan festivaalin sijainnista ja sen ajankohdasta vain lukijan kannalta olennainen tieto. Esimerkin 8 katkelmasta poimittu *Suvilahden arkkitehtonisesti upealla entisellä voimalaitosalueella elokuisessa ilmapiirissä lumoavan festivaalielämyksen tarjoava Flow* on tiivistetty esimerkkiin 9 selkeästi ja selkolukijan kannalta paremmin havainnoitavaksi. Festivaalialuetta ja sen ilmapiiriä ei kuvailla esimerkissä lainkaan ja festivaalin ohjelmasta kerrotaan lyhyesti luetelman avulla. En kuitenkaan laskenut näitä esimerkkejä osaksi lukua 4.1, jossa käsittelin kielellisiä rakenteita selkokielisillä sivuilla, koska koin esimerkkien 8 ja 9 olevan relevantimpia tiedon välittymisen havainnollistamisen kannalta. Tiedon välittymistä koskevat myös esimerkit 10 ja 11, jotka käsittelevät festivaalin ikärajaa.

> 10. Flow Festivalin ikäraja on 18 vuotta. Kysyttäessä henkilöllisyys on todistettava voimassaolevalla henkilökortilla, ajokortilla tai passilla. Alaikäinen ei voi osallistua festivaalille edes aikuisen seurassa. (YK, Ikäraja ja liput, 2.10.2025)
>
> 11. Festivaalin ikäraja on 18 vuotta. (SK, Liput ja ikäraja, 2.10.2025)

Esimerkissä 10 kerrotaan, että päästäkseen sisään festivaalialueelle on kävijän todistettava henkilöllisyytensä voimassaolevalla henkilökortilla, ajokortilla tai passilla. Selkokielisten sivujen Liput ja ikäraja -osiossa kerrotaan vain festivaalin ikäraja, eikä siinä mainita henkilöllisyystodistuksen tarvetta. Esimerkissä 11 ilmenee kaikki, mitä festivaalin selkokielisten verkkosivujen Liput ja ikäraja -osiossa mainitaan festivaalin ikärajasta. Festivaalin yleiskielisten sivujen Ikäraja ja liput -osiossa mainitaan kuitenkin myös *Perhesunnuntaista*, jonka aikana festivaalille pääsevät myös lapset aikuisen seurassa. Tämä ilmenee esimerkissä 12.

> 12. Alaikäinen ei voi osallistua festivaalille edes aikuisen seurassa. Poikkeuksena ikärajaan on ainoastaan sunnuntain alkuiltapäivä, jolloin festivaalialueella järjestetään perinteisesti ohjelmaa myös perheen pienimmille. Aikuinen, jolla on sunnuntain kattava festivaalilippu, voi tuoda pienet lapsensa (12-vuotiaat ja alle) mukanaan sunnuntaina festivaalialueelle klo 13–17 välisenä aikana. (YK, Ikäraja ja liput, 2.10.2025)

Festivaalin selkokielisten sivujen Liput ja ikäraja -osiosta ei löydy esimerkin 12 kaltaista mainintaa Perhesunnuntaista. Saadakseen tietoa Perhesunnuntaista ja täten sunnuntain alkuiltapäivän poikkea-

vasta ikärajasta selkokielellä on lukijan osattava navigoida selkokielisten sivujen Ohjelma-osioon, jossa Perhesunnuntaita sivutaan. Useat festivaalin selko- ja yleiskielisten sivujen tarjoamat tiedot ovat keskenään eri osioiden alla, mutta Perhesunnuntain voisi kuvitella olevan osa Liput ja ikäraja -osiota myös selkokielisillä sivuilla. Selkolukijan on hankalaa navigoida itsensä etsimään tietoa Perhesunnuntaista, jollei siitä mainita välittömästi muiden ikärajaan liittyvien tietojen kohdalla. Selkomittarin kriteerin 21 mukaan selkotekstin sisällön tulisi vastata otsikkoa. Vaikkei Perhesunnuntai varsinaisesti ole festivaalin yleiseen ikärajaan liittyvä seikka, olisi tästä syystä maininta siitä tarpeen myös selkokielisten sivujen Liput ja ikäraja -osiossa.

Selkokielisten sivujen Turvallisuus-osiossa lukijaa ohjeistetaan katsomaan festivaalialueella sallittujen ja kiellettyjen esineiden listaukset festivaalin yleiskielisiltä sivuilta. Ohjeistuksessa on linkit sanojen *sallitut* ja *kielletyt* kohdalla, mutta linkit vievät ainoastaan yleiskielisten sivujen Info-sivulle. Päästäkseen sallittujen ja kiellettyjen esineiden listaukseen käsiksi on lukijan osattava etsiä ne itse Info-sivujen alle lisätyn Festivaalialueella-alaotsikon alta. Koska myös digitaalinen saavutettavuus ja nettisivujen saavutettavuustandardien mukainen ulkoasu ovat osa ymmärrettävää selkokielistä tekstiä, voi tämänkaltainen ylimääräinen navigointi olla selkolukijalle hankalaa eikä kovinkaan helposti saavutettavissa. Selkomittarin kriteerin 95 mukaan selkotekstissä esiintyvien linkkien tulisi tarjota käyttäjälle olennaista ja ymmärrettävää lisätietoa. Selkokielisiä sivuja laatiessa on myös huolehdittava siitä, että linkkitekstit vastaavat linkin kohdesivun otsikoita (Älli 2015:33). Linkkien tulisi siis viedä suoraan sallittujen ja kiellettyjen esineiden listoille jotta selkolukijan olisi helpompaa saada tietoonsa se, mitä hän saa ja toisaalta taas ei saa tuoda mukanaan festivaalialueelle.

4.3 Samankaltaisuus

Festivaalin yleis- ja selkokieliset sivut poikkeavat toisistaan melko paljon. Aiemmissa esimerkeissä ilmenneet sivujen väliset eroavaisuudet kuuluvat näihin poikkeamiin, ja tässä luvussa käsittelen muutamia uusia ja muun analyysin ulkopuolelle jääneitä tapauksia. Koska kielellinen saavutettavuus kuuluu kaikille, on tärkeää huomioida myös se, tuleeko festivaalin yleiskielisillä sivuilla ilmi kaikki kävijän kannalta olennainen tieto.

Yksi eroavaisuuksista onkin se, ettei yleiskielisillä sivuilla mainita lainkaan turvallisemman tilan periaatteita. Flow'n kerrotaan noudattavan Yhdistyneiden kansakuntien turvallisemman tilan periaatteita vain selkokielisten sivujen Yhteiset pelisäännöt -osiossa, jossa periaatteet myös luetellaan. Hirvosen ym. (2020: 328) mukaan viestinnän onnistuminen vaatii muutakin kuin kielellistä ymmärrettävyyttä. Tämän huomion myötä herääkin kysymys siitä, olisiko festivaalin viestintä onnistuneem-

paa, jos sekä yleis- että selkokieliset sivut olisivat keskenään yhtenäisemmät. Turvallisemman tilan periaatteiden tulisi koskea kaikkia festivaalikävijöitä ja niiden tulisi olla saatavilla avoimesti ja helposti jokaiselle. Toisaalta yleiskielen avulla pärjäävän festivaalikävijän on helppo halutessaan etsiä verkosta festivaalin turvallisemman tilan periaatteet, jolloin hän pääsee linkkiä painamalla selkokielisten sivujen Yhteiset pelisäännöt -osioon, jossa periaatteista kerrotaan.

Tekstin visuaaliset ominaisuudet vaikuttavat kielen ja sisällön ohella tekstin havaittavuuteen (Leskelä & Uotila 2020: 237). Festivaalin yleiskieliset sivut ovat ulkoasultaan multimodaaliset: sivuilla on lukuisia eri fontteja, liikkuvia elementtejä sekä vaikeasti hahmotettavia navigaatiorakenteita. Yleiskielisten sivujen yläkulmassa on kuitenkin linkki festivaalin selkokielisille sivuille, jotka ovat ulkoasultaan pelkistetyt ja Selkomittarinkin esittämien selkoperiaatteiden mukaiset. Älli (2015: 30) esittääkin, että selkokielisen sivuosion tulee olla selkeästi ja havaittavasti linkitettynä etenkin muuten laajalla sivustolla. Selkokielisten verkkosivujen alaotsikot ovat selkeitä ja informoivia, ja niiden alta löytyy pääosin niihin kuuluvat selkolukijan kannalta tärkeät informaatiot. Yleiskielisten sivujen runsas visuaalisuus on karsittu suurilta osin pois. Selkokielisten verkkosivujen festivaalin esteettömyyttä käsittelevään osioon on jätetty esteettömyyssymboli (kansainvälinen ISA-tunnus), jolla festivaalialueen esteettömät kulkureitit ja palvelut on merkitty. Esteettömyyssymbolin esiintyminen selkokielisillä sivuilla on perusteltua, koska se havainnollistaa selkolukijalle festivaalialueen esteettömien kulkureittien ja palveluiden merkintätapaa.

Kuva 2. Kuvassa kansainvälinen ISA-tunnus (Kulttuuria kaikille -palvelun symbolipankki)

5 PÄÄTÄNTÖ

Olen tarkastellut tutkielmassani kielellistä saavutettavuutta ja sen roolia Flow-festivaalin selkokielisillä verkkosivuilla verraten niitä festivaalin yleiskielisiin verkkosivuihin. Tutkielman aineistona toimivat siis Flow-festivaalin yleis- ja selkokielisiltä sivuilta lokakuussa 2025 kerätyt sisällöt. Analysoin verkkosivujen sisältöjä käyttäen apunani Selkokeskuksen Selkomittari 2.0:aa sekä Selkokeskuksen ohjeistusta selkokirjoittajalle. Tutkimuskysymyksiä oli kaksi: *1. Millaisia selkomukauttamisen keinoja festivaalin selkokielisillä verkkosivuilla on käytetty?* ja *2. Miten kävijän kannalta olennaisimmat tiedot välittyvät näiden mukautuksen myötä?*

Tutkimusmenetelmäni nojasi vahvasti Wiion ymmärrettävyysteoriaan, jonka mukaan ymmärrettävyyden osatekijöitä ovat havainnollisuus, samastuminen, kieliasu, rakennetekijät, ideatiheys, ulkoasu sekä motivaatio (Wiio 1997: 122). Ymmärrettävyysteorian ja sen alle luettavien osatekijöiden hyödyntäminen analyysini apuna tuntui luontevalta, sillä ollakseen kielellisesti saavutettavaa on tekstin oltava myös ymmärrettävää. Erityisesti havainnollisuus nousi analyysini loppupuolella esiin käsitellessäni festivaalin yleis- ja selkokielisten sivujen ulkoasujen eroavaisuuksia ja yleiskielisillä sivuilla esiintyvien moodien karsimista. Toisaalta havainnollisuudella oli näkyvä rooli myös muualla analyysissa sekä imperatiivin käytön että tiedon välittymisen näkökulmasta.

Festivaalin selkokielisillä verkkosivuilla alkuperäistä tekstiä oli mukautettu niin kieliasun ja rakennetekijöiden kuin havainnollisuuden kannalta. Kieliasun ja rakennetekijöiden osalta kiinnostavimmiksi ja tärkeimmiksi tekijöiksi nousivat imperatiivin käyttö, tekijän häivyttäminen sekä virkkeiden ja yksinkertaistaminen selkomukautuksessa. Aineistossa hyödynnettiin imperatiivia suorasti lukijaa puhuttelevana keinona ja sen avulla myös pyrittiin yksinkertaistamaan selkolukijalle osoitettuja ohjeistuksia. Analyysissa nousi kuitenkin esiin huomio siitä, onko selkokielisten verkkosivujen Esteettömyys-osiossa esiintyvä virkerakenne koskien apuvälineitä käyttäviä lukijoita kovinkaan selkeä. Rakenteessa esiintyi ehtoa ilmaiseva sivulause ennen ohjeistavaa imperatiivilausetta, jolloin lukijan voi olla hankalaa hahmottaa, koskeeko ohjeistus häntä. Tämän vuoksi ohjeistus apuvälineistä olisi voinut olla esitetty joko selkeänä luetelmana tai jopa Esteettömyys-osiossa omana alaotsikkonaan alkuperäisessä muodossaan passiivista huolimatta: Selkomittarin kriteeristö ohjeistaa välttämään passiivia vain silloin, kun se on luontevasti mukautettavissa ymmärrettäväksi ja lukijan tarpeita palvelevaksi. Tässä tapauksessa passiivimuoto olisi ollut imperatiivia selkeämpi. Selkokielisillä sivuilla esiintyi myös nollapersoonamuotoinen tekijää häivyttävä ohjeistus koskien EU:n vammaiskortin näyttämistä festivaalialueen portilla, vaikka ohjeistus olisi ollut myös mahdollista mukauttaa lukijaa

suorasti puhuttelevaksi juuri imperatiivin käytön avulla. Selkokielisille sivuille olisi ollut mahdollista tehdä virketason muutoksia koskien festivaalin esiintymislavoja ja niiden tarkempia tietoja ja esteettömyyttä. Toisaalta esiintymislavojen sijainnit ja nimet voivat vaihdella vuosittain, eikä selkomukautuksen laatiminen uusiksi ole vain näiden seikkojen vuoksi mielekästä.

Pääasiassa Flow-festivaalin selkokielisten nettisivujen kielellinen saavutettavuus oli tiedon välittämisen kannalta onnistunutta. Vaikka joissakin yleis- ja selkokielisten sivujen osioissa oli eroavaisuuksia ja hajanaisuutta, kaikista tärkeimmät kävijätiedot kuitenkin välittyivät selkolukijalle mukautuksen myötä. Aineistossa esiintyi kuitenkin jonkin verran haasteita myös tiedon välittämisessä. Erityisen mielenkiintoiseksi huomioksi nousi se, ettei festivaalin yleiskielisillä sivuilla mainittu sen noudattamia turvallisemman tilan periaatteita lainkaan. Festivaalin selkokielisten sivujen käyttöliittymän toimintalogiikka oli myös osin vajavainen. Kuten luvussa 4.2 mainittua, tulisi esimerkiksi selkotekstissä esiintyvien linkkien olla Selkomittarin sekä Ällin (2015) mukaan linkkien kohdesivujen otsikoiden mukaisia. Tämä ei kuitenkaan toteutunut selkokielisten sivujen Turvallisuus-osiossa, jonka tarjoamat linkit festivaalialueella sallittujen ja kiellettyjen esineiden kohdalla eivät johtaneet yleiskielisten sivujen samannimisille kohdesivuille.

Kuten jo aiemmin todettua, selkokieli ei ole pelkkiä helppoja sanoja tai lauseita sisältävä erityiskieli, vaan sen yhtenä pääfunktiona voidaan erityisesti informoivassa tekstissä pitää sitä, millä tavoin alkuperäisen tekstin tarjoamat tiedot välittyvät. Valinnat siitä, millaiset tiedot nähtiin selkolukijan kannalta tarpeellisina vaihtelivat. Kuitenkin sellaisten kävijätietojen kuten Perhesunnuntaista tiedottamisen ja esiintymislavojen tarkempien tietojen pois jääminen oli onnistuneen viestinnän kannalta tulkinnanvaraista: festivaalin ohjelma muuttuu vuosittain ja uuden selkomukautuksen laatiminen sekä Selkotunnuksen uudelleen hakeminen joka vuosi tuottavat verrattain turhaa työtä. Toinen kiinnostava saavutettavaan viestintään liittyvä huomio oli selkokielisten sivujen muotoilu. Viestinnän moodien muuttaminen parantaa viestinnän saavutettavuutta (Hirvonen ym. 2020: 321). Tämän vuoksi visuaalisen muotoilun ja ulkoasun osalta festivaalin selkokieliset sivut näyttäytyivät malliesimerkkinä siitä, kuinka visuaalisia elementtejä voidaan poistaa sekä fontteja yksinkertaistaa ja täten lisätä julkaisun hahmotettavuutta. Festivaalin yleiskielisten sivujen visuaalinen ja festivaalin brändiin kuuluva ulkoasu oli pelkistetty selkokielisillä sivuilla niin, että selkokieliset sivut vastasivat täysin Selkomittarin ulkoasuun ja kuvitukseen liittyviä kriteerejä.

Flow-festivaalin ollessa ainoa Suomen suurista musiikkifestivaaleista, jonka selkokielisille sivuille on myönnetty Selkotunnus on jatkotutkimukselle selvästi vielä tilaa. Jatkossa festivaalien selkokielistä viestintää voisi verrata keskenään ja pohtia, miksi Selkotunnus vielä muilta festivaaleilta

uupuu. Yleisellä tasolla selkokielisen ja saavutettavan tapahtumaviestinnän kentällä on laajasti tutkittavaa ja kehitettävää entistäkin yhdenvertaisemman tapahtumakulttuurin edistämiseksi niin kielitieteen kuin muidenkin tieteenalojen näkökulmasta.

LÄHTEET

Aineistolähteet

Flow Festival. Info. https://www.flowfestival.com/info/info/ (2.10.2025)

Flow Festival. Selkokieli. https://www.flowfestival.com/selkokieli/ (2.10.2025)

Selkokeskus. Selkokielen mittari 2.0 https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokielen-mittari/ (2022)

Kirjallisuuslähteet

AIRAKSINEN, ELLA 2025: Selkokielen rakenteet kiikarissa. Teoksessa Camilla Lindholm & Leealaura Leskelä (toim.), *Tutkimusretkellä selkokieleen.* Helsinki: Gaudeamus, 219–225.

CATANI, JOHANNA 2017: *Onnistunut yritystapahtuma – järjestäjän käsikirja*. Helsinki: Alma Talent Pro.

HAKALA, JUKKA 2015: *Miten saan viestini perille.* Helsinki: Brains Helsinki.

HIRVONEN, MAIJA, TUIJA KINNUNEN & LIISA TIITTULA 2020: Viestinnän saavutettavuuden lähtökohtia. Teoksessa Maija Hirvonen & Tuija Kinnunen (toim.), *Saavutettava viestintä. Yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta edistämässä.* Helsinki: Gaudeamus, 13–31

HIRVONEN, MAIJA & TUIJA KINNUNEN 2020: *Saavutettava viestintä. Yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta edistämässä.* Helsinki: Gaudeamus

HOROWITZ, MINNA, HANNU NIEMINEN & TYÖRYHMÄ 2019: *Viestintä kuuluu kaikille: Kansalaisten viestinnälliset oikeudet ja mahdollisuudet Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus.

JAAKKOLA, MAARIT 2013: *Hyvä journalismi: käytännön opas kirjoittajalle*. Helsinki: Kansainvalistusseura.

KULKKI-NIEMINEN, AULI 2020: *Journalistisia tekstejä selkokielellä. Saavutettavan median tarjonnasta ja erityispiirteistä.* Media ja viestintä 43 (2020): 4, 385–402.

Kulttuuria kaikille. Symbolipankki. https://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_symboleja_viestintaan_kulttuuria_kaikille_palvelun_symbolipankki (Viitattu 29.11.2025)

LESKELÄ, LEEALAURA 2019: *Helppoa vai vaativampaa selkokieltä – selkokielen mittaaminen ja vaikeustasot.* Kehitysvammaliitto / Selkokeskus. Puhe ja kieli 39:4 (2019), 367–393

LESKELÄ, LEEALAURA 2019b: *Saavutettavan kielen opas.* 2. painos. Helsinki: Opike

LESKELÄ, LEELAURA & ELIISA UOTILA 2020: Selkokieli saavutettavan viestinnän välineenä. Teoksessa Maija Hirvonen & Tuija Kinnunen (toim.), *Saavutettava viestintä. Yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta edistämässä.* Helsinki: Gaudeamus, 227–249.

LINDHOLM, CAMILLA & LEEALAURA LESKELÄ 2025: *Tutkimusretkellä selkokieleen*. Helsinki: Gaudeamus.

Papunet. Teknisen saavutettavuuden ohjeet (WCAG). https://papunet.net/saavutettavuus/ohjeita-ja-oppaita/teknisen-saavutettavuuden-ohjeet-wcag/ (Viitattu 7.11.2025)

SAKSALA, ELINA 2015: *Tuottajan käsikirja.* Helsinki: Like Kustannus Oy.

SELKOKESKUS 2022: Selkokielen mittarin ohjeet ja kriteerit. https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokielen-mittari/selkokielen-mittarin-ohjeet-ja-kriteerit/ (Viitattu 21.10.2025)

VANHATALO, ULLA & IDASTIINA VALTASALMI: Selkokieli ja sanasto. Teoksessa Camilla Lindholm & Leealaura Leskelä (toim.), *Tutkimusretkellä selkokieleen*. Helsinki: Gaudeamus, 213–218.

VALLO, HELENA & EIJA HÄYRINEN 2016: *Tapahtuma on tilaisuus. Tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen.* Helsinki: Tietosanoma Oy.

VALTASALMI, IDASTIINA 2024: *Teksti- ja käyttäjänäkökulmia selkokielen sanastoon*. Väitöskirja. Tampereen yliopisto.

VIRTANEN, HANNU 2012: *Selkokielen käsikirja.* 2. painos. Helsinki: Opike.

VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2008: Ison suomen kieliopin verkkoversio. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos. https://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php. Viitattu 28.11.2025

WIIO, OSMO A. 1994: *Johdatus viestintään.* Espoo: Weilin + Göös

ÄLLI, SAMI 2015: Saavutettavuus ja selkokieli verkkopalveluissa. Teoksessa Virtanen Hannu (toim.): *Selkeää ja saavutettavaa viestintää. Viisi artikkelia selkoilmaisusta.* Helsinki: Kehitysvammaliitto. Saavutettavuusyksikkö, 27–38.